Abstrakt

Ačkoliv se již řada studií věnovala poziční soutěži politických stran ve střední a východní Evropě, o důležitosti jednotlivých témat (issue salience) v ideologických profilech stran v tomto regionu toho zatím víme poměrně málo, a to i přestože má salience důležité dopady například na volební chování či politická rozhodnutí. Tato diplomová práce si klade za cíl přispět k výzkumu postkomunistické politiky prostřednictvím komparativní studie salience kulturních témat. Jedná se o explorační studii, která využívá data z Manifesto Project (MARPOR) pro jedenáct zemí střední a východní Evropy v období 1990–2020. Komparativní analýza dat z volebních programů je doplněna případovou studií parlamentních debat v České republice. Práce se zaměřuje na tři hlavní otázky: 1) jak se celková salience kulturních témat liší v čase a mezi jednotlivými zeměmi, 2) zda a do jaké salienční strategie stran strukturovány jejich ideologickým zaměřením a volebními dynamiky a 3) do jaké míry vzrůstá salience tzv. nových kulturních témat, jako jsou migrace či práva LGBTQ osob. Výsledky ukazují, že strany ve svých programech nadále kladou větší důraz na ekonomická témata než na témata kulturní, což naznačuje, že často konstatovaný posun v obsahu stranické politiky od ekonomických ke kulturním tématům by neměl být přeceňován. Práce rovněž ukazuje, že dlouhodobé charakteristiky zemí, jako je etnická struktura nebo komunistické dědictví, souvisejí s významem kulturních témat jen slabě, což naznačuje, že více proměnlivé faktory, jako například veřejné mínění, mohou lépe vysvětlit tuto variabilitu. Na stranické úrovni je patrné, že radikální pravice klade systematicky větší důraz na témata spojená s nacionalismem, multikulturalismem a menšinami než ostatní strany. Na rozdíl od zjištění ze západní Evropy se však nepotvrzuje očekávání, že by ostatní strany reagovaly na volební úspěch radikálně pravicových stran tím, že by samy začaly kulturním tématům věnovat větší pozornost. Případová studie dále ukazuje, že témata migrace, LGBTQ a genderu v čase nabývají na významu, což naznačuje, že tematické strategie stran se při srovnání parlamentních debat a volebních programů liší. Celkově tato diplomová práce přispívá k literatuře o postkomunistické politice tím, že přináší řadu nových empirických zjištění o salienčních strategiích politických stran a zároveň poukazuje na perspektivní oblasti pro další výzkum.